

Влодзімеж Менджецький

Вступ

Суттєве значення в історіях держав і народів, а також у взаєминах між ними має минуле і його інтерпретації. Для кожної спільноти історія є невичерпною скарбницею власних знань, джерелом гордості за історичну спадщину, початальником героїв, які реалізують приклади бажаних рис, позицій і поведінки. Часто вона є узаконенням сучасних прагнень і національних цілей. Тому нічого дивного, що інтерпретації минулого часто є полем суперечок між різними суспільними й політичними середовищами, як всередині окремих народів, так і між різними державами й народами.

Складно знайти кращий приклад суперечок про минуле, які віддавна ведуть між собою поляки й українці. Дискусії навколо оцінки постаті Богдана Хмельницького точилися ще в Речі Посполитій, подальші десятиліття відкривали нові поля полеміки, що стосувалися, зокрема, Барської конфедерації, Січневого повстання, взаємин у 1917–1921 рр. чи оцінки трагічного для обох народів періоду Другої світової війни.

Незалежно від реального історичного багажу, суперечки про минуле завжди залишаються функцією сучасності. Лише таким чином можна пояснити факт, що порівняно швидко після закінчення Другої світової війни вдалося розпочати справжній діалог між євреями й німцями чи між німцями й поляками. Цей діалог став можливим і плідним передусім

тому, що обидві сторони не зосереджувалися на виставленні рахунків і бичуванні іншої сторони, а на пошукові такої площини для майбутніх стосунків, котра, враховуючи багаж минулого, запевнить відносини, оперті на рівноправності партнерів і взаємній пошані.

Важливою умовою відкритого до партнера діалогу є розуміння його перспективи погляду на спірну проблему, способу мислення, системи цінностей, мотивації. Ця публікація ставить собі за мету полегшення українському Читачеві розуміння польської перспективи погляду на минуле Польщі, яке століттями було тісно сплетене з історією України. Завданням чергових текстів є якомога систематичніша інформація про найважливіші події і постаті в історії Польщі, а також показання інтерпретацій найсуттєвіших явищ та історичних процесів, що складають історію цієї країни. При цьому слід підкреслити, що кожен із десяти розділів має власного автора, котрий має право презентувати власний, індивідуальний погляд на обговорювані проблеми. Отож книга до певної міри є виявом різних способів оцінки історичного процесу й рефлексії на дискусії, що провадяться навколо розмаїтих фактів і явищ у польському історичному середовищі.

Ця праця готувалася з думкою про реалізацію двох найважливіших цілей. Першою є ознайомлення українського Читача – передовсім учителя гуманітарних

дисциплін, студента й учня, що цікавиться історією – з основними знаннями з ділянки історії важливого сусіда незалежної України. Другою є представлення польської перспективи бачення власної історії, показ у ній місця українців і України, а також польського розуміння численних спільних епізодів нашої історії. Хочемо дуже сильно підкреслити, що не йдеться про спробу накинути польську точку зору Читачеві з України. Ми переконані, що таким чином збільшуємо шанс на справжнє взаєморозуміння обох наших народів.

Книжка з'явилася як реалізація ініціативи, висунутої під час зустрічі представників польського Інституту національної пам'яті і його українського відповідника, яка відбулася в Києві в листопаді 2009 р. Ідея здобула підтримку Міжнародної польсько-української комісії для вдосконалення шкільних підручників з історії і географії. Хочемо висловити надію, що в можливо недалекому майбутньому українське історичне середовище підготує схожу публікацію, призначену для польського Читача.